

GLASNIK

DELOVNE SKUPNOSTI ■ INDUSTRIJSKEGA MONTAŽNEGA PODJETJA ■ LJUBLJANA

1. JUNIJ 1971

LETO V

ŠTEVILKA 6

DELEGAT IMP — TOV. ANTON PANČUR O II. KONGRESU SAMOUPRAVLJAVCEV JUGOSLAVIJE V SARAJEVU

Kritična ocena prehojene poti in napotila za bodoče delo

Za nami je II. kongres samoupravljalcev Jugoslavije, ki je bil v Sarajevu od 5. do 8. maja v prostorih Skenderije.

Kongres je bil tribuna predstavnikov delavcev, ki so odprto govorili o težavah, s katerimi se srečujemo, kritizirali in v nekaj primerih tudi predlagali konkretne ukrepe za izboljšanje stanja.

Seveda so delegati iz delovnih organizacij govorili večinoma o problemih, ki jih imajo v svojih podjetjih, vendar kongres ni iskal odgovora za vsakega posameznika, temveč so v resolucijah te misli združene in veljajo kot napotila za bodoče delo.

Mislim, da je sedaj, v času tako imenovane stabilizacije, važen odstavek iz resolucije o aktualnih političnih nalogah, ki se dobesedno glasi:

„Kongres daje polno podporo vsem prizadevanjem za vzpostavljane večje stabilnosti na trgu in za premagovanje inflacije. Potrebna je polna angažiranost vseh družbenih sil pri uresničevanju stabilizacijskega programa. Nihče nima pravice, da bi trošil preko razpoložljivih sredstev, da bi jih investiral brez kritja, da bi uvažal, ne misleč na realne možnosti plačevanja, da b...“
(Nadaljevanje na 3. strani)

Za novo poslopje Ljubljanske banke je naše podjetje izvedlo vse instalacije

Delo organov upravljanja in kolektivnih izvršilnih organov

V maju sta se sestala na sejah odbor za gospodarjenje in centralni delavski svet.

Na dnevnem redu seje odbora za gospodarjenje, ki je bila 17. maja, je bilo poročilo o izvršitvi plana realizacije in plana prodaje v prvih 4 mesecih tekočega leta. Na podlagi zbranih podatkov je odbor ugotovil, da je bil letni plan realizacije v omenjenem času izpolnjen v višini 38,5 %. Plan je bil dosežen in presežen v vseh obratih, razen v Tovarni elektronaprav, ki pa ima v proizvodnji objektivne težave predvsem zaradi zamud pri dobavnih rokih za material, ki se uvaža.

Plan prodaje je bil v mon- šini 74,9 %, v proizvodni de-
tažni dejavnosti, upošteva- javnosti pa v višini 48,8 %.
joč sklenjene pogodbe iz Odbor je nadalje obravna-
prejšnjega leta, dosežen v vi- val osnutek samoupravnega

sporazuma glede delitve do-
hodka, ki ga je sestavila po-
sebna komisija Republiškega
odbora sindikata gradbenih
delavcev. O bistvu samo-
upravnega sporazuma objavl-
jamo v tej številki Glasnika
poseben članek. Po daljši
diskusiji je odbor osnutek
sprejel in sklenil, da se pred-
loži centralnemu delavskemu
svetu v dokončen spre-
jem.

Centralna komisija za de-
litev osebnih dohodkov je
odboru predlagala nekatere
spremembe določb pravil-
nika o delitvi osebnih do-
hodkov. Odbor je po tem-
eljiti obravnavi sprejel
predlagano povišanje teren-
skih dodatkov, dnevnic, na-
grad vajencev, spremembo
dodatka za šoferje tovornih
avtomobilov in za delavce,
ki opravljajo delo v zdravju
škodljivih razmerah, ter na-
domestila za prevoz na delo
in z dela. Točne podatke o
vsem tem vsebuje poseben
članek. Odbor pa je zavrnil

kakršnokoli povišanje vred-
nosti točke, ker tega ne do-
voljujejo obstoječi predpisi.
Sicer se bo pa to vprašanje
itak rešilo po predvidenem
samoupravnem sporazumu,
ki bo po uveljavitvi terjal
tudi spremembo pravilnika o
delitvi osebnih dohodkov.
Odbor je sklenil, da se osnu-
tek sprememb predloži CDS
v dokončen sprejem.

Odbor je nadalje sklenil
predlagati CDS, da se iz-
plača ostanek presežnega
dela osebnih dohodkov iz
preteklega leta ob izplačilu
osebnih dohodkov za mesec
maj, ter odobril posojila za
gradnjo in nakup stanovanj
nekaterim strokovnim delav-
cem iz sredstev centralnih
skladov.

Glede na vse večji razvoj
proizvodnje klimatskih na-
prav je odbor sprejel predlog
za CDS, da se v projektiv-
nem biroju ustanovi poseben
oddelek za projektiranje kli-
matskih naprav.

Na poročilo Alojza Kosija

o finančnem stanju podjetja
je odbor sklenil, da je čim-
bolj pospešiti izterjavo, ker
so terjatve podjetja zaradi še
vedno trajajoče nelikvid-
nosti v gospodarstvu precej
visoke.

CENTRALNI DELAJSKI SVET

se je sestal na seji 24. maja.
Na dnevnem redu je bilo po-
ročilo o realizaciji plana pro-
izvodnje in plana prodaje v
prvih 4 mesecih. CDS je o
tem obširno razpravljala in
sklenil, naj vodstvo TEN na
prihodnji seji poroča o ob-
jektivnih težavah, ki so po-
vzročile, da obrat v omenje-
nem času ni dosegel plana v
enaki meri kot drugi obrati.

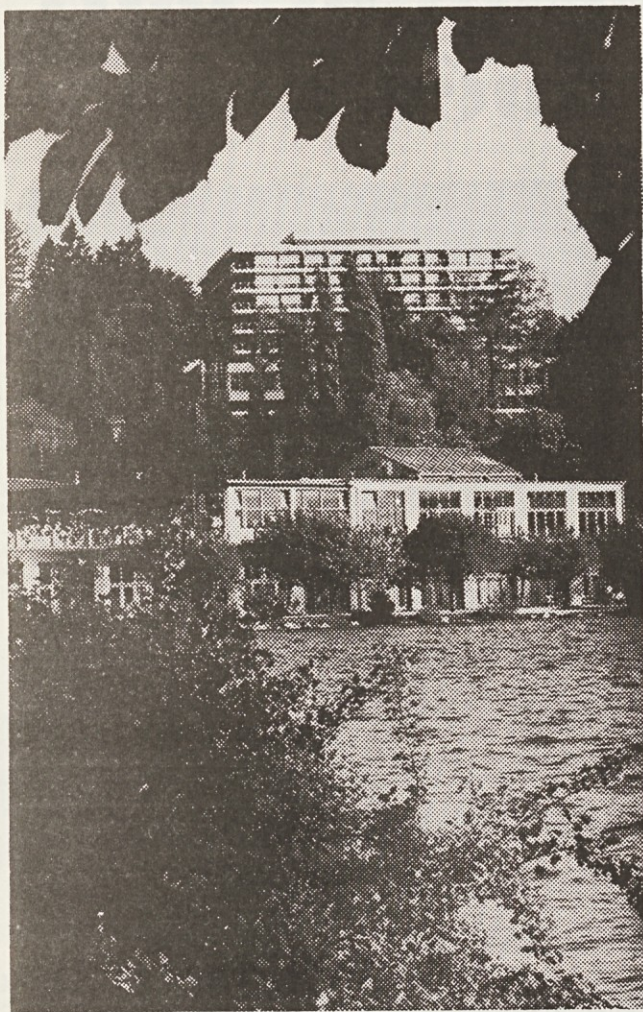
Po daljši temeljiti obrav-
navi je CDS sprejel osnutek
samoupravnega sporazuma.
Sprejel je tudi predlog od-
bora za gospodarjenje o
spremembi določb pravil-
nika o delitvi osebnih do-
hodkov.

V nadaljnjem je CDS po-
slušal poročilo o periodič-
nem finančnem obračunu
poslovanja v prvem trime-
sečju tekočega poslovnega
leta. Ugotovil je, da so rezul-
tati povsem ugodni in je po-
ročilo sprejel.

Glede na prevzeto zastop-
stvo firme Alfa-Laval, v ka-
tere delovno področje spada
tudi prodaja kmetijskih stro-
jev, je nujno potrebno, da se
IMP včlani v poslovno zdru-
ženje za kmetijsko mehani-
zacijo.

Glede na precejšnje šte-
vilo naših delavcev, ki izva-
jajo dela v inozemstvu, se v
okviru tega zaposlovanja po-
javljajo številna vprašanja, ki
jih je treba rešiti po samo-
upravni poti: zato je CDS
sklenil, da se v biroju za iz-
vajanje investicijskih del v
tujini in blagovni izvoz usta-
novi samostojni obratni de-
lavski svet. Razpisal je vo-
litve, ki bodo 25. junija. Za
izvedbo volitev je imenoval
komisijo za volilni imenik in
volilno komisijo. Seveda pa
bo moralo podjetje čimprej
v tem smislu dopolniti tudi
statut podjetja.

G. K.

Moderni hotel Golf na Bledu tudi spada na našo referenčno listo

Še zadnja pohvala

V petek, 21. maja, se je zadnjič sestal organiza-
cijski komitej IMP, ki je imel v februarju in še nekaj
mesecev poprej na skrbi organizacijo IX. zimskih
športnih iger gradbincev Slovenije. Ob sodelovanju
predstavnikov Republiškega odbora sindikata grad-
benih delavcev Slovenije so člani komiteja pregle-
dali svoje opravljeno delo in ga tudi formalno za-
ključili.

Bivši predsednik republiškega odbora, tov.
Lojze Capuder, ki mu je prav pred kratkim potekel
mandat glede te funkcije, se je članom komiteja s
toplimi besedami zahvalil za njihov trud in zlasti
poudaril, da so bili vsi udeleženci letošnjih zimskih
športnih iger z organizacijo prireditve tako zado-
voljni, kot še nikoli doslej. Predstavnikom republi-
škega odbora se je za sodelovanje zahvalil predsed-
nik naše sindikalne organizacije, tov. Miro Dražu-
merič, tov. Stanko Kolbezen pa je podal specifi-
ciran končni finančni obračun prireditve, ki je bil
soglasno sprejet in potrjen. Tov. Capuder je vsa-
kemu članu našega organizacijskega komiteja po-
delil v imenu republiškega odbora sindikata lično
spominsko plaketo.

Ob tej priložnosti smo še izvedeli, da je organi-
zacijo letnih športnih iger gradbincev Slovenije pre-
vzelo ljubljansko podjetje „IZOLIRKA“, prireditve
bo v Ljubljani v prvih dneh septembra, konec sep-
tembra pa bodo medrepubliške tekme gradbincev.

IMP GLASNIK izdaja delovna skupnost IMP –
Industrijskega montažnega podjetja v Ljubljani.
Izhaja mesečno v 3200 izvodih. Uredništvo in
uprava v Ljubljani, Titova 37. Ureja uredniški od-
bor: Anton Gruden, Aleksander Herman, dr. Ga-
brijel Kržič, Valentin Mendižev, inž. Janez Mi-
helčič, inž. Jože Naglič, Aleksander Perdan (odgo-
vorni urednik), inž. Adolf Potokar, Aleksander
Remec, Edvin Stepančič (glavni urednik), inž.
Dušan Udovič, inž. Stane Završnik, Slavko Žagar.
Tiska Tiskarna Ljudska pravica v Ljubljani.

Kritična ocena prehojene poti in napotila za bodoče delo

Predsednik CDS Anton Pančur je bil delegat IMP na kongresu samoupravljalcev v Sarajevu

(Nadaljevanje s 1. strani) razvijal splošno potrošnjo mimo uresničenega dohodka. Nedopustno je kršenje zakonov in predpisov, neizvajanje ukrepov ekonomske politike, samostojno odstopanje od družbenih dogovorov in poslovnih sporazumov. Kongres poziva vse organizacije združenega dela, interesne in družbeno politične skupnosti, da svoje

delo, svoje obveznosti in poslovno politiko ter svojo koncepcijo razvoja prilagodijo stabilizacijski politiki.

Kot delegat našega podjetja na tem zboru samoupravljalcev ugotavljam, da je prižgana zelena luč za smejšo odpravo problemov, kateri nas tarejo.

Kongres je deloval v štirih komisijah, ki so obdelale vse vidike družbenih in gospo-

darskih problemov. V ilustracijo naj navedem, da obsegajo resolucije kar 123 strani ter tako predstavljajo obsežen dokument, ki pa lahko ostane le mrtva črka na papirju, če ne realiziramo vsaj dela nalog, navedenih v njem.

Kongres je sprejel tudi sklep o pripravi in izdaji kodeksa samoupravljalcev ter sklep, da se 27. junij razglaš

kot dan samoupravljalcev Jugoslavije, toda ne kot državni praznik.

Na koncu moram poudariti, da so Sarajevčani izvedli organizacijo kongresa brezhibno, pa naj bo to organizacija dela v kompleksu Skenderije, ali pa nastanitev delegatov, katerih naj je bilo z gosti in novinarji vred nad 3000.

A. P.

Ustanovili smo gasilsko društvo

Poročali smo že o aktivnosti industrijske gasilske enote tovarne TRATA, tako da je bralcem našega časopisa delovanje te gasilske enote že znano. Sama gasilska enota je delovala v sodelovanju z gasilskim društvom Šentvid. Člani te enote so se večkrat skupno udeležili posameznih vaj in jih uspešno opravili ter se skupno udeležili raznih proslav gasilskih društev.

Predvsem aktivnost članov te gasilske enote je narekovala ustanovitev gasilskega društva podjetja.

Skupno in v soglasju s predstavniki mestne gasilske brigade je bil dne 12. 3. 1971 ustanovni zbor gasilskega društva podjetja. Zbora so se udeležili tudi predstavniki gasilske zveze Slovenije ter gasilskih društev Šentvida in Šiške. Udeleženci so poudarili, da v našem podjetju dejansko že deluje gasilsko društvo, ker je bila dosedanja gasilska enota precej aktivna. Na ustanovnem zboru je bil sprejet tudi statut gasilskega društva podjetja. V 2. členu je poudarjeno, da je gasilsko društvo sestavljeno iz industrijskih gasilskih enot tovarne

Trata in Tovarne elektro- naprav. Statut prav tako predvideva upravni odbor in nadzorni odbor, ki sta sestavljena iz predstavnikov obeh obratov.

Kljub temu, da so bili člani gasilske enote Tovarne elektro- naprav obveščeni o ustanovitvi gasilskega društva, do sedaj niso pokazali posebnega zanimanja za sodelovanje. Z nekaj več prizadevnosti bi lahko usposobili

gasilsko društvo za opravljanje zahtevnejših nalog, saj je namenjeno, da varuje pred požarom lastnino podjetja.

Zapisnik in statut so bili predloženi Skupščini mesta Ljubljana, upravi za notranje zadeve, ki je z odločbo vpisala gasilsko društvo podjetja IMP v register delujočih gasilskih društev pod zaporedno številko 363.

V sprejetem statutu so tudi predvideni cilji in naloge društva, ki jih bo društvo sposobno izpolniti le tedaj, če se bodo njegovi člani z rednimi gasilskimi vajami usposobili za opravljanje zastavljenih nalog.

R. B.

rdeči križ
slovenije
vas vabi
na odvzem krvi

Slavko Hrzenjak, poveljnik naše gasilske enote

Obvestilo

Prijave za letovanje presegle vsa pričakovanja

Nekaj več kot petina vseh zaposlenih pri podjetju IMP se je odločila, da del svojega letošnjega dopusta preživi v počitniških domovih podjetja. To je razvidno iz ogromnega števila prijav, ki jih je prejela počitniška skupnost.

Na žalost pa moramo ugotoviti, da se je večina odločila za čas od

1. julija do 10. avgusta. Razumljivo je, da ne bo mogoče upoštevati teh terminov – prednost imajo družine s soloobveznimi otroki.

Prosimo vse prijavitelce, ki niso prejeli potrditve prijave, da se osebno oglasijo v tajništvo podjetja (čas poslovanja počitniške skupnosti je vsak ponedeljek od 14. do 17. ure), da bomo skušali skupno najti drug ustrezen termin za bivanje v počitniškem domu podjetja.

Predlog samoupravnega sporazuma montažnih in instalacijskih delovnih organizacij v Sloveniji je pripravljen za vpis v register

V izdelavo samoupravnega sporazuma montažnih in instalacijskih delovnih organizacij na področju SR Slovenije (v nadaljnjem tekstu: samoupravni sporazum) je bilo sicer vloženo že mnogo truda, prepričevanja in govorniških sposobnosti članov delovne komisije, sestavljene iz predstavnikov večjih montažnih in instalacijskih delovnih organizacij, vendar vse zahteve za vpis sporazuma v register samoupravnih sporazumov pri republiškem sekretariatu za delo še niso izpolnjene.

Predsednik komisije tov. Miro Dražumerič je 11. maja sicer prepričal predstavnike 51 montažnih in instalacijskih podjetij, da so skoraj soglasno izglasovali tekst samoupravnega sporazuma, kot ga je 24. maja obravnaval tudi naš CDS. Vendar članom komisije pri republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev Slovenije, ki zastopa interese vseh dejavnosti v panogi gradbeništva in industrije gradbenega materiala, ne bo lahko pri prepričevanju komisije podpisnikov splošnega družbenega dogovora, to je republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije, republiškega izvršnega sveta in republiške gospodarske zbornice, da je samoupravni sporazum popolnoma v skladu z zahtevami republiškega zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov.

Samoupravni sporazum bo po svoji obliki sestavljen pravzaprav iz dveh delov:

- splošnega, glede katerega je bilo doseženo soglasje predstavnikov podjetij gradbene operative, montažnih in instalacijskih podjetij, projektantskih delovnih organizacij ter opekarn in drugih podjetij iz industrije gradbenega materiala, ter

- aneksov, ki bodo podrobneje opredeljevali pogoje, ki so značilni za posamezne dejavnosti.

Splošni del samoupravnega sporazuma bo razen navedbe smernic za samoupravno sporazumevanje vseboval tudi metodologijo za izračun dovoljene višine osebnih dohodkov v delovnih organizacijah, ki se tako po vsebini kot po obliki bistveno razlikuje od metodologije, predpisane v predlogu splošnega družbenega dogovora, ki naj bi bil podpisan v prvih dneh junija. Sestavljalci splošnega dela samoupravnega sporazuma so pri svojem delu skušali čimbolj zadostiti zahtevam republiškega zakona, obenem pa so seveda ob upoštevanju trenutnega stanja in razpoložanja v delovnih organizacijah zagovarjali tudi interese delavcev kot delovnih organizacij.

Zahteve republiškega zakona lahko v poenostavljeni obliki razvrstimo takole:

- spodbuda uspešnosti gospodarjenja v ožjem smislu

Ta, v formulo za izračunavanje dovoljene višine osebnih dohodkov vnešen element, naj bi

spodbujal delovne organizacije h kakovostnejšim izdelkom in storitvam ter k boljši marketing orientaciji.

- spodbuda ekonomičnosti

Ta element formule naj bi navajal delovne organizacije k racionalnejšemu postopanju z delovnimi sredstvi in predmeti dela ter k cenejši organizaciji poslovanja.

- spodbuda produktivnosti

To naj bi bilo vodilo za čimboljši izkoristek delovnega časa zaposlenih.

- spodbuda rentabilnosti

Ta naj se pokaže v čimbolj učinkovitih novih investicijskih naložbah in hitrejšem obračanju sredstev delovne organizacije.

- upoštevanje organskega sestava naložb

Pri tem je treba nekoliko stimulirati tiste delovne organizacije, ki imajo velik del sredstev v osnovnih naložbah.

- upoštevanje kadrovskega sestava zaposlenih

Pri tem naj bi zaposlenim v posameznih kvalifikacijskih oziroma izobrazbenih skupinah podjetje moralo ob 100 %-ni delovni učinkovitosti zagotoviti neko spodnjo višino osebnih dohodkov, ki se bo predvidoma za kvalificirane delavce z dokončano poklicno šolo in dvoletnim delovnim stažem vrtela okrog 1350 din neto mesečno ob 182-urnem delavniku.

- upoštevanje socialnih in družbenih norm

Te naj bi ob 100 %-ni učinkovitosti zagotavljale mesečni dohodek najmanj 800 din mesečno ter dopuščale maksimalno razmerje med najvišjo in najnižjo urno postavko v delovni organizaciji 7,5:1, pri čemer naj bi bilo konkretno razmerje odvisno od poslovne uspešnosti ter velikosti delovne organizacije, višina najvišjega osebnega dohodka pa seveda več ali manj neposredno od višine najnižjega osebnega dohodka v podjetju.

- načelo pospešnega izdvajanja sredstev iz čistega dohodka za razširjeno reprodukcijo

Pri tem naj bi uspešne delovne organizacije ob višji dovoljeni višini osebnih dohodkov izločale relativno večji delež dohodka tudi za razširjeno reprodukcijo.

V okviru splošnega dela naj bi se delovne organizacije obvezale tudi o spodnji ravni sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb delavcev, pri čemer naj bi izločale najmanj 4 % od bruto OD za gradnjo stanovanj, za potrebe izobraževanja in poklicnega usposabljanja najmanj 2,5 % prav tako od bruto OD, za raziskovalno in raz-

vojno delo najmanj 0,2 % od celotnega dohodka, za regresiranje prehrane najmanj 1 % od bruto OD ter za rekreacijo in oddih delavcev najmanj 1,5 %.

V aneksu so montažne in instalacijske delovne organizacije opredelile pravico do terenskega dodatka, pri čemer je le-ta nadomestilo za večje materialne stroške, ki jih imajo delavci zaradi terenskega dela na gradbiščih in drugih deloviščih zunaj sedeža podjetja ali stalnega sedeža njegove organizacijske enote in kraja svojega stalnega bivališča ter stalnega bivališča njegove družine. Pripomnim naj, da bo verjetno prav zgornja višina terenskega dodatka najtíši oreh, okrog katerega se bodo lomila kopja pri dokazovanju upravičenosti njegove višine. Komisija pod vodstvom tov. Mira Dražumeriča bo dosledno zagovarjala dogovorjeno višino terenskih dodatkov, vprašanje pa je, če bo s svojim predlogom tudi popolnoma uspeła.

M. M.

*Kdor dela, greši.
Znan rek, toda kljub
temu hočejo nekateri
ostati brezmadežni.*

*Da bi dvignili svojo
vrednost, iščemo tuje
napake.*

*Beseda je veter, pa
seže tudi do jeter –
komu...*

*Narava nam je dala
dvoje ušes in ena sama
usta; kljub temu ima
jo nekateri dvoje ust,
pa nobenega – poslu-
ha: kdor visoko leta,
slabo sliši...*

*Z ukinitvijo neka-
terih zakonov in spre-
membo drugih bodo
spet nastale pravne
vrzeli – za velike ribe.*

OB DNEVU MLADOSTI — 25. MAJU SMO TRADICIONALNO
PROSLAVILI TUDI

Dan vajencev IMP

V jutranjih urah so se zbirali naši vajenci na Dolenjski cesti pri Karlovškem mostu v Ljubljani. Vedno več jih je bilo. V dolgi koloni so odšli ob vznožju Golovca proti Urhu. Pohod je trajal poldrugo uro in skoraj dvesto vajencev se je znašlo na Urhu. Bili so živahni in razpoloženi. Strnjeni v krogu so sede pred cerkvijo na Urhu poslušali spomine tov. Mazovca — direktorja tovarne regulacijskih armatur s Trate. Tov. Mazovec je strnjeno orisal dogodke izpred trideset let v preprostem in razumljivem prikazu, tako da so vajenci z zanimanjem spremljali njegove besede in napotke. Sledilo je skupno fotografiranje na stopnišču velikega spomenika žrtvam padlih na Urhu.

Pionirji ljubljanskih šol so oni so proslavljali dan mladosti, ki so jih praznovali na Urhu — tudi dosti. Celotna skupina naših

vajencev je nato odšla v Sostro. Na dvorišču tamkajšnje šole so se vajenci okrepčali. Za okusno malico je poskrbel skupaj s svojimi pomočniki vsakoletni „šef kuhinje“ tov. Adi Kovačič.

Sportno igrišče ob šoli je bilo nared in tekmovale ekipe v malem nogometu so se zagrizeno spoprijele, tako kot vsako leto.

Vreme je bilo prijetno — gledalcem so se pridružili tudi učenci osnovne šole v Sostrem ter nenehno spodbujali zdaj eno, potem pa še drugo stran.

V končni razvrstitvi so ekipe zasedle naslednja mesta:

- 1. mesto: CKV Ljubljana
- 2. mesto: CKV Koper
- 3. mesto: Tovarna elektronaprav

Prehodni pokal je torej ponovno osvojila ekipa iz obrata CKV Ljubljana. Navdušenju ni bilo konca.

Ob razglasitvi rezultatov so bili tudi nagrajeni naj-

Ponovno zmagovalci v malem nogometu: ekipa CKV Ljubljana

Drugoplasirana ekipa iz obrata CKV Koper

boljši vajenci iz posameznih obratov, ki so pokazali posebne uspehe na delu in v šoli: prejeli so denarne nagrade od 200 do 400 din.

Drugi obrok malice je bil še bolj zaželen. Osvežilnih pijač ni bilo nikoli dovolj. Skupinice vajencev so se pričele zbirati, kar je bil začetni znak za zaključek letošnjega dneva vajencev.

Enodnevno srečanje naših vajencev je bilo namenjeno predvsem boljšemu medsebojnemu spoznavanju ter utrjevanju novih prijateljstev med vajenci raznih strok našega podjetja, pa tudi njihovem sproščnemu pogovoru z vodilnimi delavci in drugimi predstavniki obratov podjetja, ki se jih je srečanja na Urhu udeležilo precej.

Službena vozila so pričela odvažati vajence do prvih avtobusnih zvez za mesto. Okoli 14. ure se je živahnost okoli šole umirila. Vajenci so se vračali zadovoljni, novim delovnim nalogam nasproti.

S. Ž.

Skrb za obogatitev proizvodnega

Tradicionalni svetovni sejem tehnike v Hannoveru je bil letos odprt od 22. do 30. aprila. Kljub prostorski razsežnosti razstavišče ne more sprejeti vseh razstavljalcev, zato so posamezne panoge industrije časovno klasificirane in ne nastopajo vsako leto. Letos so bile močno zastopane elektrotehnika, kemična industrija, orodja in manjši orodni stroji.

Svoje izdelke so razstavljali številni razstavljalci iz najrazličnejših dežel. Zastopane so bile tako znane svetovne firme, kot so General Electric, Siemens, Krupp, kot tudi manj poznane in tudi po obsegu manjše firme. Svoje razstavne prostore na hannoverskem sejmu so imela tudi nekatere naša podjetja.

Letošnji mednarodni sejem tehnike je obiskalo tudi več članov našega podjetja. Zaradi razsežnosti sejma in odmerjenega časa za ogled smo se morali obiskovalci omejiti predvsem na lastno strokovno dejavnost. Pretežni del časa smo porabili za ogled izdelkov, ki so zanimivi za naš proizvodni program.

Velik del dejavnosti našega podjetja predstavlja elektrotehnika. Na hannoverskem sejmu je okrog 1.650 razstavljalcev elektrotehnike razstavljalo na 135.000 kv. metrov razstavišnega prostora. Našo elektroindustrijo so zastopala podjetja Iskra, Gorenje, Rade Končar in Energoinvest.

Naša jakotočna skupina se je na sejmu zanimala predvsem za izdelke, ki spadajo v naš proizvodni program. Naprave za prenos in razdeljevanje električne energije so bile razstavljene v glavnem v hali 11. Na novjših izdelkih instalcijske tehnike je kaj lahko opaziti, da proizvajalci elektroopreme stremijo za tem, da se čim več dela opravi v tovarni in le najnujnejše na mestu montaže. Zato se je močno uveljavila tehnika sestavljenk. Ker je delovna sila v tovarni cenejša kot na terenu, so proizvajalci tehnično dovršene opreme na principu sestavljenk kljub nekoliko višjim proizvodnim cenam v celoti še vedno konkurenčni.

Za ilustracijo naj omenimo instalcijske zbiralnice firme Kloeckner-Moeller, ki so konstruirane tako, da se posamezni elementi na mestu montaže zelo enostavno spajajo s pritegnitvijo

enega samega vijaka, ki gre skozi vse štiri aluminijске zbiralnice. Glava in matica vijaka sta zunaj kovinskega okrova, tako da je vse spoje možno utrditi tudi med obratovanjem s pomočjo momentnega ključa. Tehnično novost predstavljajo tudi instalcijske zbiralnice Calor Emag. V teh zbiralničnih koritih so paralelno spojene bakrene in aluminijске zbiralnice. Priključni pribor je konstruiran tako, da vsi kontakti priključnih omaric prijemljejo na bakrene zbiralnice.

Precej zanimivosti je bilo tudi na področju stikalne tehnike in kompenzacije jalove energije.

IZDELKI S PODROČJA TEHNIKE ŠIBKEGA TOKA

so bili razstavljeni v hali 12. Zastopane so bile vse vodilne evropske in ameriške firme, pa tudi predstavniki večjih japonskih koncernov. Omenili bomo le tiste, ki so najbolj zanimive za naš proizvodni program.

SIEMENS je razstavljala celo vrsto oddajnih elektronk in tranzistorjev, nekatere od teh že vgrajujemo v naše pretvorniške aparature. Poleg tega je razstavljala tudi veliko skupinsko antensko napravo za večje naselje — do 1.000 priključkov z možnostjo sprejema TV signalov v I., III., IV. in V. frekvenčnem pasu.

PHILIPS je razstavljala TV merilne in servisne instrumente, oddajne elektronke za UHF področje do 2 kW in specialne tranzistorje za VHF in UHF oddajne stopnje. Posebna zanimivost za

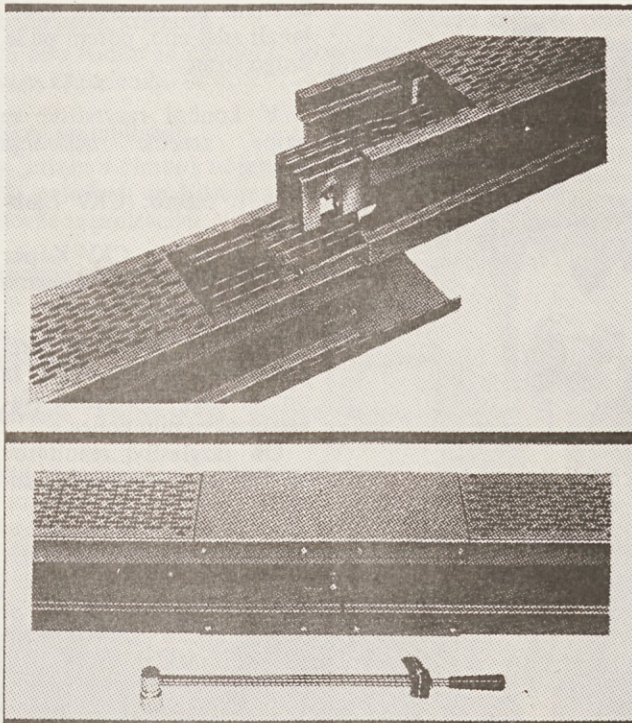
bodoči razvoj TV pretvornikov je oddajna elektronka „Klystron“, specialno razvita za oddajo na VI. frekvenčnem pasu 12 GHz do 100 W. Tudi Philips je razstavljala TV merilne in servisne instrumente, oddajne elektronke za UHF področje do 2 kW in specialne tranzistorje za VHF in UHF oddajne stopnje.

ROHDE & SCHWARZ je imel komplet instrumentarij za TV meritve. Posebno

nik, vezje za stabilizacijo napetosti z elektronsko varovalko itd.

Podoben proizvodni program imata tudi firma SILVANIA in japonska firma TOSHIBA, ki proizvaja predvsem integrirana vezja za računalniško tehniko.

Firma HEWLET PACKARD je poleg svojih odličnih instrumentov, od katerih nekatere pri nas že imamo — merilec frekvence

Oddajna antena in pretvornik za 12 GHz

zanimiv za nas je merilni osciloskop s pripadajočimi generatorji za meritve barvnega TV signala.

Tudi firma GRUNDIG je razstavljala precej instrumentov za meritve TV signala — črno bele in barvne tehnike, vendar s poudarkom na servisnih instrumentih.

Med proizvajalci polvodnikov izstopa FIRMA RCA, ki ima zelo širok proizvodni program. Za nas so najbolj zanimivi visoko frekvenčni močnostni tranzistorji VHF do 10 W in UHF do 1 W. Razstavljena so bila tudi razna integrirana vezja, kot na primer celoten MF ojačevalnik, širokopasovni ojačeval-

in frekvenčni analizator, dala na trg celo vrsto polvodniških elementov, diod, merilnikov frekvenc, oscilatorskih enot, kot tudi širokopasovne ojačevalnike z visokim ojačenjem in nizkim šumom. Največji dosežek pa je seveda tranzistor za 12 GHz.

S področja pretvorniške tehnike je potrebno omeniti FUBO, ki je predstavila popolnoma tranzistoriziran pretvornik za UHF področje z močjo 200 m W.

Firma KATHREIN je predstavila oddajne profesionalne antene in oddajne črte za UHF področje ter profesionalne sprejemne antene.

Običajne TV sprejemne antene je predstavljalo zelo mnogo firm, vse pa s poudarkom na antenah za barvni sprejem.

Zanimiva je uvedba širokopasovne parabolične antene z visokim ojačenjem.

Mnogo je proizvajalcev tiskanih vezij, kot tudi proizvajalcev naprav za njihovo proizvodnjo. Prikazane so bile popolnoma avtomatizirane proge od jedkanja do lotanja tiskanega vezja. Gospodarnost take naprave pride do izraza šele pri velikoserijskih proizvodnjah. Prikazujejo tudi manjše naprave z manj avtomatike, ki pridejo v poštev tudi pri manjših serijah.

Razvoj elementov in aparatov gre v smeri miniaturizacije in čim večje zanesljivosti ter gospodarnosti.

PODROČJE ČRPALK

Posebna, za naš proizvodni program zanimiva panoga, so bile armature v povezavi s črpalkami, kompresorji in turbinami. Pri armaturah je bila predstavljena paralelna tudi hidravlika in pnevmatika ter parni kotli s pripadajočo opremo. Čeprav je ta panoga obsegala le manjši del sejma, je tako razčlenjena, da zahteva določeno strokovnost obiskovalca. Posamezni proizvodi in agregati zahtevajo za detajlno spoznanje precej časa, le tako je mogoče oceniti tehnične dosežke in napredek konkurenčnih firm.

Taka primerjava je možna pri črpalkah. Omejiti pa se moramo le na ozko področje črpalk, ki jih izdelujemo pri nas. Če primerjamo naše črpalke s tujimi, s posredno analizo ugotovimo, da smo blizu tujim proizvajalcem. Ta analiza velja le za obtočne črpalke tipa HG. Natančno pogledano so karakteristike naših črpalk nižje in istočasno tudi moči elektromotorjev manjše. Iz tega je razvidno, da so tehnično enako sposobne in konkurenčne tujim črpalkam v določenih hidravličnih območjih.

HANNOVRU

programa

Za črpalke tipa OČ pa so povsem drugačni kriteriji. V tej konstrukcijski izvedbi črpalke ne obstajajo. Po hidravlični primerjavi jih nadomestijo CT črpalke in tako imenovane „block“ črpalke. Te črpalke so principialno podobne CT črpalkam, s tem da imajo sesalni in tlačni priključek na ohišju izveden pravokotno med seboj. Ta primerjava je zelo pomembna prav za črpalke tipa CT, ki je pri nas že v preizkusni fazi. Hidravlične sposobnosti naše črpalke so popolnoma enakovredne in celo boljše od nekaterih tujih proizvajalcev. Vgrajeni elementi, kot so tesnila in pripadajoči deli, so kvalitetno izbrani in pravilno določeni. Iz razgovorov s proizvajalci črpalke smo ugotovili, da je tesnilni komplet zelo važen, ker predstavlja kvalitetno stopnjo izvedbe črpalke. Nadaljnja primerjava pokaže, da so cene tujih črpalke zelo visoke, čeprav so izdelovalne serije številčno večje od naših.

Slaba stran pri proizvodnji CT črpalke so gabaritne (montažne) mere. Ugotovili

smo, da ima vsaka firma za CT črpalke svoje montažne dimenzije. Predpis po DIN-normah namreč določuje

samo hidravlično delitev in enotnost nazivnih količin. Tako ostanejo nerešeni problemi montaže kot tudi medsebojna zamenljivost črpalke različnih proizvajalcev. Standardizacija montažnih dimenzij CT črpalke

nutno še ni aktualna. Iz tega lahko sklepamo, da ta problem še nekaj let ne bo rešen. G. P., J. Š., S. Z.

PISMO UREDNIŠTVU IN BRALCEM GLASNIKA

MONTERJI, POVEJTE SVOJE MNENJE

novosti, za katere sicer nima časa nemški monter, da bi se sproti z njimi seznanjal, in tako dopolnjeval svoje znanje.

Da je bilo znanje, ki so ga prinesli naši sedaj že starejši monterji iz tedanjih šol, precej skromno, da se vsa tehnika venomer in hitro razvija, in kako veliko znanje je potrebno danes, ni treba posebej dokazovati. Podobna knjižica oziroma revija, bi bila izredno koristna tudi za našega mladega človeka, ki mu je tuja literatura težko dostopna.

Naj navedem vsebino 1. zvezka letnika 1970 (to je že 15. letnik te male re-

vije), ki je razporejena na 36 straneh malega formata:

- Pravilno štediti
- Odsesovanje izpušnih plinov
- Kako zgradimo odprt grelnik vode
- Nauk o toploti (nadaljevanje)
- Kaj moraš vedeti o gorilniku in plamenu
- Kotiček o nesrečah (analiza dogodka)
- Kotiček mladega monterja: montaža stranišča (naris in spisek materiala)
- Kotiček za delo montaže
- Električno varjenje
- Razvijaj svoje znanje: 10 vprašanj iz stroke

Gotovo mi bo vsak pritrdil, da bi bilo dobro imeti tudi pri nas nekaj podobnega, in da bi imela od tega koristi tako monter kot tudi podjetje. Kako to realizirati? Brez truda in stroškov gotovo ne bi šlo. Znano je, da je poljudno pisanje zelo težavno za tehnike. Vsebinska mora biti podana v kratkih stavkih, v dobri slovenščini, jasno, jedrnat in zanimivo, torej cela vrsta težav. V inozemstvu uprave podjetij vsakega svojega sodelavca močno cenijo, če se pojavi njegovo ime v tehničnem tisku. To je za vse dobra reklama.

Pri IMP imamo toliko strokovnih kadrov, da pravzaprav ne bi smel biti nepremostljiv problem speljati tako nalogo, če bi se le delo pravilno razdelilo: vsakemu nekaj. Zelo škoda bi bilo za mlade, da si znanje, ki ga imajo naši izkušeni monterji, tehniki in inžen-

irji, vsak zadrži le za sebe in ga končno pozabi.

Nekateri pravijo, da ga tudi v inozemstvu monterji „lomijo“ in da niso vsi posebno vešč. Tako stališče vodi v mrtvilo. Mladi monterji bodo morali znati več, kot znamo danes mi, sicer ne bodo v konkurenčnem boju uspevali in bo strokovno „dremajoči“ ostal le v pomoč drugemu, ki bo znal več od njega.

Mladi in tudi starejši monterji, pošljite dopise na uredništvo Glasnika IMP in povejte, kako gledate na ta predlog! Če bo zanimanje za to, bomo šli korak naprej: sestavili program, poiskali podporo sodelavcev in seveda prosili za soglasje upravo podjetja.

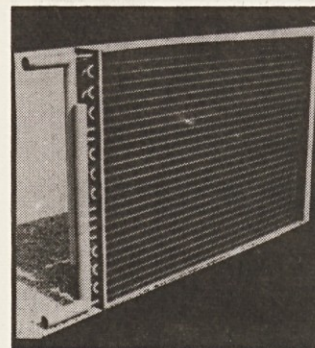
ing. DUŠAN
GREGORKA

V roke mi je prišla revija „SBZ – Monteure“, ki jo mesečno izdaja v nemškem jeziku neki založnik v Stuttgartu. Vzbudila mi je pozornost njena vsebina: na izredno lahek in dostopen način servirajo strokovnjaki mladim in starejšim monterjem učno snov na področju sanitarne, ogrevalne in prezračevalne stroke. Tu je najti vse tiste

NAŠI PROIZVODI • NAŠI PROIZVODI • NAŠI PROIZVODI • NAŠI PROIZVODI • NAŠI PROIZVODI • NAŠI PROIZVODI • NAŠI PROIZVODI • NAŠI PROIZVODI

Toplotni izmenjevalci in toplotne priključne postaje

Za prenos toplotne energije uporabljamo v industriji in v ogrevanju toplotne izmenjevalce, katerih osnovna naloga je prehod toplote iz enega nosilnega medija na drugega pri različnih temperaturnih režimih oz. padcih temperature in pri različnih tlačnih razmerah. Z ozirom na te osnovne naloge toplotnih izmenjevalcev ločimo primarno in sekundarno stran toplotnega izmenjevalca, s tem v zvezi pa seveda primarno temperaturo, tlak in medij ter sekundarno temperaturo, tlak in medij. Glede na tehnično izvedbo in namen toplotnih izmenjevalcev moramo seveda ločiti zelo različne tipe.

Izbira toplotnega izmenjevalca za posamezni namen zavisi od mnogih faktorjev, n. pr.: lastnosti tekočin, delovne temperature in tlakov ter enostavnosti rokovanja. Zelo težko je dati splošen podatek, ki bo uporaben v vseh možnih primerih, zato naj dana gledišča služijo le kot smernice pri izboru tipa izmenjevalca.

Posamezni tipi toplotnih izmenjevalcev (v nadaljnjem tekstu članka bomo namesto pojmov „izmenjevalec toplote“ ali „toplotni izmenjevalec“ uporabljali okrajšavo: IT) bodo deležni posebne pozornosti. Delovni pogoji se spreminjajo v širokem območju, za njihovo delovanje in namene pa so postavljene različne zahteve. Predno izberemo tip IT za določen namen, moramo

Približni tehnični podatki:

- maksimalna delovna temperatura (stopinj C)
- maksimalni obratni tlak (kp/kv. m)
- maksimalna grelna površina (kv. m)

- toplotna prehodnost (kcal/kv. m h stopinj C)

visoka visok praktično neomejena

1000-1500

DROBNOCEVNI IT

je nadaljnja stopnja v razvoju cevne IT. Je bolj kompakten, ima večjo toplotno prehodnost in zahteva manj materiala.

Približni tehnični podatki:

- maksimalna obratna temperatura (stopinj C)
- maksimalni obratni tlak (atm)
- maksimalna grelna površina (kv. m)
- toplotna prehodnost (kcal/kv. m h stopinj C)

800 100 1000 1500-3000

LAMELNI IT

je druga varianta cevne IT. Sestavljen je iz ploščatih cevi t. j. lamel, ki so sestavljene iz dveh plošč, oblikovanih s pomočjo valjanja in varjenja. Lamelni IT je izdelan iz nerjavečega materiala, kar je tudi njegova prednost.

Približni tehnični podatki:

- maksimalna obratna temperatura (stopinj C)
- maksimalni obratni tlak (atm)
- maksimalna grelna površina (kv. m)
- toplotna prehodnost (kcal/kv. m h stopinj C)

600 35 800 1500-3000

SPIRALNI IT

je sestavljen iz pločevine, ki je tako zvita, da tvori dva posebna kanala spiralne oblike. Glavna razlika med spiralnim IT in prej omenjenimi izmenjevalci je, da ima spiralni

upoštevati naslednje:

- vpliv materialnih zahtev
- območje tlakov in temperatur
- temperaturni program in tlačno razliko z ozirom na prostorninski pretok
- zamašitve, trdne snovi
- prisotne v tekočinah, zbiranje umazanije, čiščenje kotlovca
- vrste in faze (agregatno stanje) tekočin in način uporabe
- vidike nadziranja, čiščenja, razširjanja in popravil.

KRATEK OPIS – NEKOLIKO RAZLIČNIH TIPOV IZMENJEVALCEV TOPLOTE

CEVNI IT

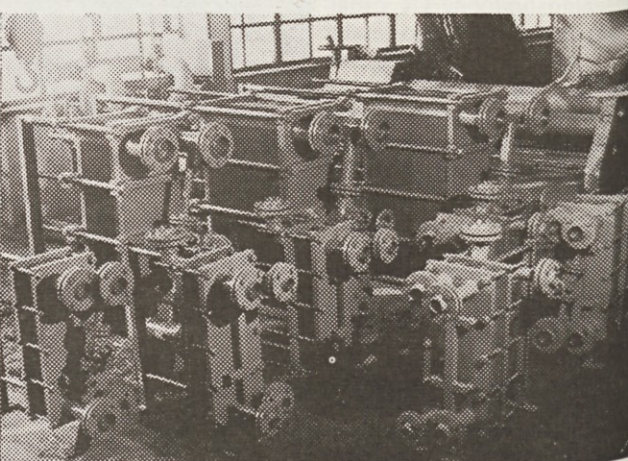
je najbolj znan tip. Zato bomo prikazali samo njegove osnovne lastnosti. Cevni IT lahko izdelujemo v velikih serijah. Glede na enostavno konstrukcijo je običajno cenen, čeprav je težji in večji kot so drugi IT za isto toplotno moč.

normalno samo dva kanala, vsakega za svoj medij. Tako se spiralni IT v največji meri lahko sam očisti.

Približni tehnični podatki:

- maksimalna obratna temperatura (stopinj C)
- maksimalni obratni tlak (atm)
- maksimalna grelna površina (kv. m)
- toplotna prehodnost (kcal/kv. m h stopinj C)

1000-2500

Montaža ploščnih toplotnih izmenjevalcev v naši tovarni na Trati

PLOŠČNI IT

Pri njem so kanali medsebojno ločeni z valovitimi ploščami. Obliko vala, material za plošče, material za tesnila itd. moramo izbirati nasproti namenu uporabe.

Približni tehnični podatki:

- maksimalna obratna temperatura (stopinj C)
- maksimalni obratni tlak (atm)
- maksimalna grelna površina (kv. m)
- toplotna prehodnost (kcal/kv. m h stopinj C)

250 16 1000 2000-5000

Ploščni IT je v splošnem najboljše izvedba, kar se tiče vzdrževanja, ker pri pregledu ni potrebno razstavljati cevni priključkov.

TOPLLOTNE PRIKLJUČNE POSTAJE IMP ALFA-LAVAL

Glede na izkušnje na švedskem tržišču za vročevodna omrežja toplarn razen zahtev po dobrem funkcioniranju in enostavnem vzdrževanju dominira zahteva po nizki ceni. Ta zahteva se ne nanaša samo na IT, temveč na kompletno instalacijo, vključno s črpalkami, ventili, avtomatiko in prostorom za namestitev kompletne toplotne priključne postaje. Prostor je tem cenejši, čim manjši je. Zaradi povečanih stroškov za gradnjo je postavljena zahteva po čim manjšem prostoru za namestitev toplotne postaje.

Ploščni IT pa je kompakten. Postavimo ga lahko v predviden prostor skozi obstoječa vrata in stopnice. Možno je tudi ploščni IT namestiti v prostor po delih in sestaviti v prostoru.

Večkrat se zgodi, da se stavba gradi po stopnjah. Tako je v začetku postojala manjša toplotna postaja, kot na koncu izgradnje. Za to obstajata dve alternativni, če vzamemo ploščni IT:

- nabaviti IT, ki je dimenzioniran na končno izvedbo,
- nabaviti IT za trenutno porabo in ga pozneje popraviti.

Prva alternativa pomeni,

da smo celo vrsto let preveč investirali, druga alternativa pa, da je potrebno računati samo s stroški povečave. Če se odločimo za ploščni IT, tega lahko enostavno povečamo z dodajanjem plošč. Edino je pri projektiranju potrebno že popreje predvideti nosilne drogove in vijake za maksimalni učinek. To pa ne pomeni nobene povečave stroškov.

IT za toplotne priključne postaje pri toplarniškem vročevodnem razvodnem omrežju so tako dimenzionirani, da lahko več let služijo svojemu namenu brez čiščenja. Na Švedskem se je večkrat zgodilo, da je prišla v izmenjevalec mast od ventilov in drugih elementov. V

mnogih mestih je voda razmeroma trda, nabira se kamen in izmenjevalci pri potrošnji tople vode (IT za pravo tople vode).

Edini IT, ki omogoča enostavno čiščenje grelnih površin, je ploščni izmenjevalec. Normalno lahko opravimo čiščenje brez oddvajanja cevni priključkov, čas prekinitev obratovanja je zelo kratek, kar je zelo važno. Čiščenje je torej hitro in ceneno.

Nadalje so plošče pri izmenjevalcih toplote izdelane iz nerjavečega materiala. Na ta material hidrazin ne vpliva, kot ne vpliva niti voda, ki vsebuje kisik – torej ne morejo nastati okvare od korozije.

S. P.

OD PROMETNEGA STROKOVNJAKA SMO PREJELI

Na cestah je vedno bolj nevarno

Sedanji letni čas je zopet eden izmed takih, ki vplivajo na spremembo prometnih razmer. Te pa zopet naprej na prometno varnost, od katere je sploh odvisno, koliko in kakšne nezgode bodo prizadevale ljudi na poti v službo, domov, po opravkih ali kamorkoli.

Načeli smo zopet vprašanje, ki je vsak dan prisotno: ko ne mine dan, da se o tem tudi v službi ne bi pogovarjali, saj je prav v teh nezgodah dnevno prizadetih v Sloveniji več kot 30 ljudi. Teh ta dan ni v službo, tudi naslednji dan jih ni, ker so potrebni skrbnega zdravljenja. Še več, poprečno skoraj za dva na dan ni več pomoči. Takšen je promet danes, toliko je prometnih nezgod.

Ko tako razpravljamo o prometu in o varnosti človeka v njem, menimo, da ni brez pomena, če skušamo opozoriti vse, danes pa še posebno tiste, ki hodijo v službo peš ali se vozijo s kolesi, da je nevarnost prometnih nezgod mnogo večja, kot je bila še pred nekaj leti.

Res: dve, tri leta ni mnogo. Vendar pogled na naše ceste pove svojo. Samo od lani do letos se je npr. povečalo število motornih vozil za toliko, kot jih je bilo vseh v Sloveniji leta 1958. Tako. In če smo že tedaj svarili pred nevarnostjo prometnih nesreč, moramo danes to storiti z desetkratnim poudarkom.

Rekli smo, da so se v tem času prometne razmere spremenile. Res je, spremenile so se. Poglejmo primer: danes ni več lastnika avtomobila, ki bi zaradi neugodnih vremenskih razmer imel avtomobil lepo spravljen v garaži. Velika večina jih uporablja za pot v službo. Če to ne, pa po zasebnih opravkih zunaj službe. Skratka, avtomobil je v uporabi. Drugo: zelo mnogo ljudi se v službo ne vozi več z avtobusi, ampak s kolesi. Saj vemo zakaj! Ceneje je. In tudi takih je veliko, ki se v takem vremenu odpravljajo v službo peš. Tako smo prišli do tega, da so ceste mnogo bolj polne, v času prometnih konic celo zatrpene z vozili, kolesarji in pešci.

Znano je, da se prav v času najhujše prometne gneče vsem tudi najbolj mudi. Mudi se pešcem, mudi se kolesarjem in prav tako avtomobilistom, kar pomeni, da mnogi v tej časovni stiski „pozabijo“ paziti na sebe in še bolj „pozabijo“ paziti na drugega. Prav zaradi tega so prometne nesreče ob času odhoda oziroma prihoda ljudi na delo oziroma z dela tako pogoste.

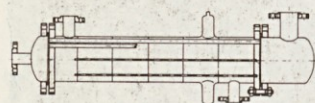
Tudi v največji časovni stiski, ko smo na cestah, si moramo najti toliko časa, da ne bomo storili nepremišljenega koraka tja, kjer nas bo skoraj gotovo pobralo. Prometna nesreča je tako nepričakovana, nepredvidena dogodek, da zanj zadostuje le trenutek raztresenosti, nepazljivosti ali česar koli, kar ni povezano s previdnim in premišljenim ravnanjem na cesti.

Danes naj velja naš nasvet prav tistim, ki jih je vsak dan na poti v službo največ – pešcem in kolesarjem. V interesu lastne varnosti je prav, da dosledno upoštevajo cestno prometne predpise.

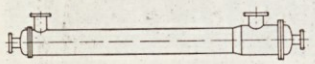
Pešci! Prečkajte cesto le preko označenih prehodov za pešce. Prečkajte jo v skupinah, ne stopite na prehod, ko so motorna vozila že blizu prehoda. Po cesti hodite po skrajni strani, če ni pločnikov samo po levi strani in ne vstric po dva, trije ali v gruclah, saj veste, kako ozke so naše ceste in kaj se zato lahko zgodi.

Kolesarji! Uporabljajte skrajni desni del vozišča in ne vozite vstric. Imejte kolo vedno tehnično popolnoma v redu, s popolno in predpisano opremo, zlasti naj bodo v redu zavore, odbojna stekla in luč.

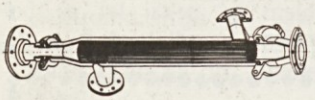
M. M.

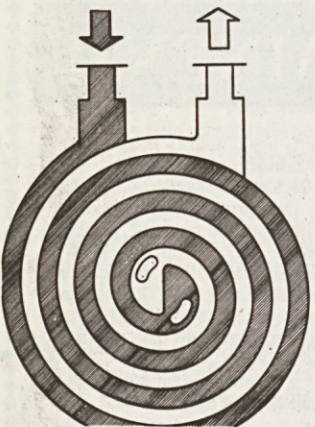
Cevni IT

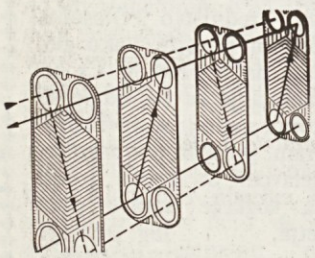
Drobnoceveni IT

Lamelni IT

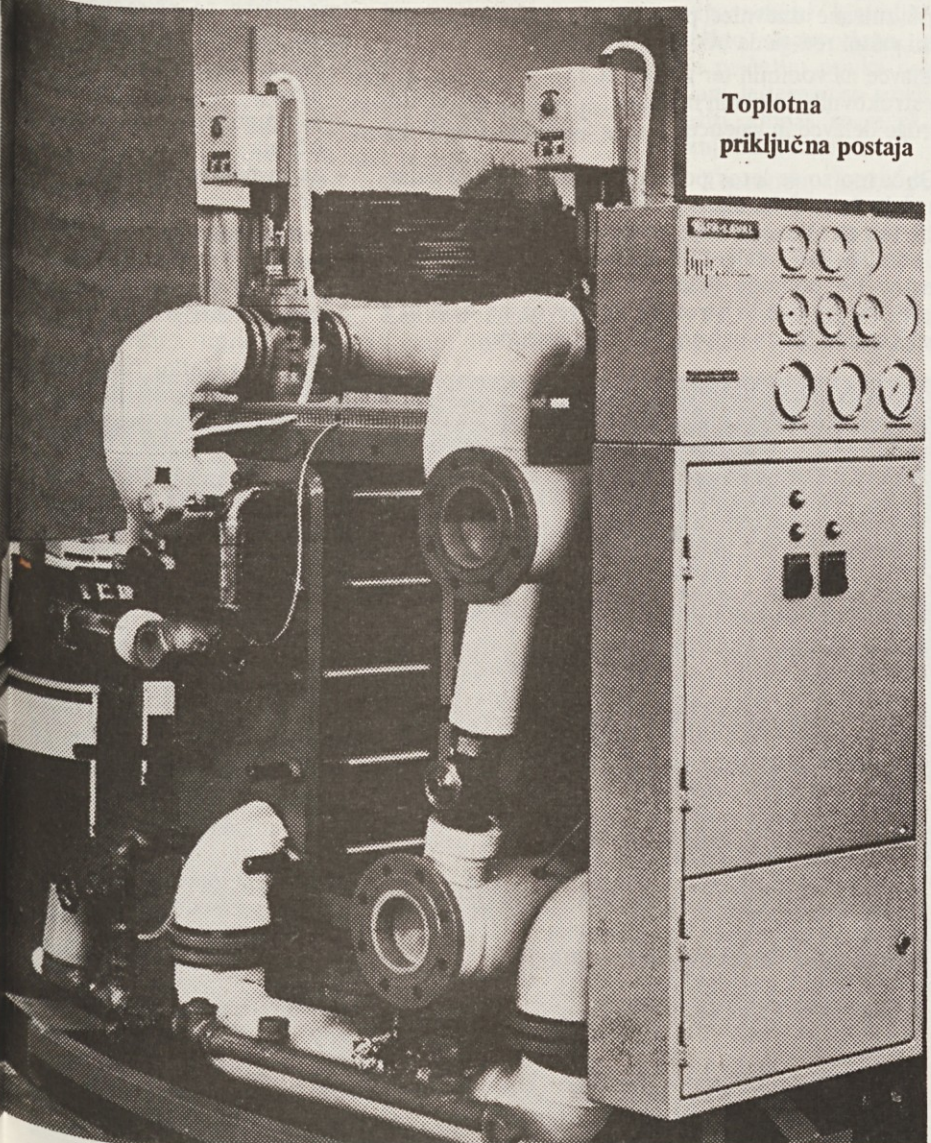

Spiralni IT

Ploščni IT

Toplotna priključna postaja

SPREMEMBA PRAVILNIKA O DELITVI OSEBNIH DOHODKOV

Zboljšanje življenjskih pogojev

Ob stalnem naraščanju cen življenjskih potrebščin se je letos življenjski standard delavcev precej poslabšal, posebno ob dejstvu, da se osebni dohodki po zakonskih predpisih ne smejo povečati več kot za 11 % v primerjavi z doseženim povprečjem lanskega leta. Z namenom, da se nastalo stanje vsaj nekoliko izboljša, je centralni svet na svoji 7. redni seji dne 24. 5. 1971 sprejel sklep o povečanju nekaterih prejemkov delavcev, ki jih vsebuje naš pravilnik o delitvi osebnih dohodkov in se v glavnem izplačujejo v breme materialnih stroškov poslovanja. Na podlagi sprejetega sklepa se popravki nanašajo na naslednje:

1.) **TERENSKI DODATKI** v višini dnevnice, ki jih prejemajo delavci za delo na terenu prve 3 oziroma 7 dni, se povečajo:

- na gradbiščih, ki so oddaljena od sedeža podjetja ali obrata od 25 do 100 km oz. v obmorskih krajih od 25 do 50 km, za 10 % ali 5 din in znašajo na dan 55 din
- na gradbiščih v oddaljenosti nad 100 km oz. v obmorskih krajih nad 50 km, za 11 % ali 6 din in znašajo na dan 62 din

Novo je tudi določilo, da imajo delavci in vajenci za čas, ko prejemajo terenski dodatek v višini dnevnice, pravico do povračila stroškov prenočevanja.

V zvezi s predhodnim popravkom se je povečala tudi maksimirana višina povračila stroškov za prenočevanje od 25 na 30 din dnevno, kar predstavlja 20-odstotno povečanje.

Terenski dodatki, ki jih prejemajo delavci za delo na terenu po preteku prvih 3 oz. 7 dni, pa so se povečali za delavce vseh kvalifikacij poprečno za 12,5 %, in sicer:

- na gradbiščih v oddaljenosti od sedeža podjetja ali obrata od 25 do 100 km, v obmorskih krajih pa od 25 do 50 km za 3 din na dan
- na gradbiščih v oddaljenosti nad 100 km, v obmorskih krajih nad 50 km, pa za 4 din na dan

Na podlagi navedenega sklepa znaša popravljena višina terenskih dodatkov na dan:

- a) za gradbišča v oddaljenosti od 25 do 100 km, v obmorskih krajih od 25 do 50 km, za:
 - vodilne monterje, visokokvalificirane delavce in kvalificirane delavce, če delajo kot vodilni monterji 30 din
 - kvalificirane delavce 27 din
 - polkvalificirane delavce 26 din
 - nekvalificirane delavce in vajence 25 din
- b) za gradbišča v oddaljenosti nad 100 km oz. v obmorskih krajih nad 50 km, za:
 - vodilne monterje, VK delavce in KV delavce, če delajo kot vodilni monterji 40 din
 - kvalificirane delavce 37 din
 - polkvalificirane delavce 36 din
 - nekvalificirane delavce in vajence 35 din

Po določenih pravilnika pripada delavcem 70-odstotni terenski dodatek za čas zdravljenja v zdravstvenem zavodu in če traja bolezen do 30 dni. Po sklepu CDS se mora to določilo dopolniti tako, da je delavec upravičen do tega prejemka le takrat, kadar je v oskrbi zdravstvenega zavoda na terenu, ne pa v kraju stalnega bivališča.

Vse našete spremembe, ki se nanašajo na terenske dodatke, so veljavne po sklepu CDS od 21. 4. 1971 dalje.

2. Z veljavnostjo od 21. 5. 1971 se po sklepu CDS povečajo tudi višine polnih dnevnic in znašajo:

- a) za kraje v oddaljenosti do 100 km od sedeža podjetja ali obrata:
 - za delavce na vodilnih delovnih mestih ter delavce na delovnih mestih, za katera se zahteva visoka ali višja izobrazba 73 din
 - za druge delavce in vajence 63 din
- b) za kraje, oddaljene nad 100 km od sedeža podjetja ali obrata:
 - za delavce na vodilnih delovnih mestih ter delavce na delovnih mestih, za katera se zahteva visoka ali višja izobrazba 80 din
 - za druge delavce in vajence 70 din

Za 15 % znižane dnevnice pa znašajo z ozirom na prej navedeni vrstni red glede oddaljenosti krajev:

- za delavce na vodilnih ter visoko in višje strokovnih delovnih mestih 62 oz. 68 din
- za druge delavce in vajence 53,50 oz. 59,50 din

3. Občutno so se letos povečali stroški prevoza delavcev na delo in z dela. Zato je CDS zvišal zgornjo mejo povračil teh stroškov za 33,3 odstotka in znaša z veljavnostjo od 1. 6. 1971 dalje 200 din mesečno. Na osnovi te spremembe bo podjetje delavcem od 1. junija dalje izplačevalo kot povračilo stroškov za prevoz na delo in z dela razliko med 50 do največ 200 din mesečno.

4. Mesečni pavšal šoferjem tovornih avtomobilov in kombijev za opravljeno nadurno delo do 2 ur na dan se poveča od 21. 5. 1971 dalje za 20 % in znaša mesečno:

- za delo nad 15 dni v mesecu 120 din
- za delo manj kot 15 dni v mesecu 60 din

5. Razen tega se poveča šoferjem tovornih avtomobilov in kombijev od 21. 5. 1971 dalje poseben dodatek od prevoženega ton-kilometra za 20 %, in znaša

- za tovrne avtomobile 4,5 t nosilnosti 0,024 din
- za tovrne avtomobile 3,0 t nosilnosti 0,03 din
- za tovrne avtomobile 2,5 t nosilnosti 0,048 din
- za tovrne avtomobile 2,0 t nosilnosti 0,054 din
- za kombije 0,06 din

6. Z veljavnostjo od 21. 5. 1971 dalje pripada do 15 odstotkov povečana obračunska osnova vsem delavcem (in ne več samo visokokvalificiranim in kvalificiranim delavcem kot doslej), ki opravljajo delo po času na strehah, vrhnih lestvah, montažnih košarah, visečih montažnih odrih, prostovodnih drogovi, v mokrih, posebno nevarnih in nečistih prostora-

rih, v jamah, pod zemljo, na kotlih in visokih pečeh. Razumljivo je, da je delavec upravičen do dodatka samo za čas, ko tako delo dejansko opravlja.

7. Po določenih pravilnika se delavcem zvišajo obračunske osnove do 20 %, ko opravljajo delo v zdravju škodljivih zaprtih prostorih. Od 21. 5. 1971 dalje se prej

navedeni odstotek poveča na 30 %.

8. Za delo v livarni in pločevinarni se v pravilniku naštetim delavcem povečajo obračunske osnove z veljavnostjo od 21. 5. 1971 dalje do sedanjih 0 do 10 % na 0 do 15 %.

9. Skladiščnim delavcem se za razkladanje materiala z železniških vagonov prizna za vsako tono pravočasno razloženega tovora poseben dodatek v znesku 1 din od tone. Z veljavnostjo od 21. 5. 1971 dalje se ta dodatek poveča za 20 % in znaša 1,20 din od tone.

10. Z veljavnostjo od 21. 5. 1971 se povečajo tudi mesečne nagrade vajencev za 100 din v vseh letnikih učenja. Na osnovi sprejete spremembe so mesečne nagrade vajencev naslednje:

- za prvo leto učenja 310 din
- za drugo leto učenja 350 din
- za tretje leto učenja 420 din

Giblivi del mesečne nagrade, ki zavisi od uspeha vajenca pri delu in v šoli, pa ostane še nadalje neizpremenjen.

Že na začetku članka je omenjeno, da je višina osebnih dohodkov do nadaljnjega omejena, zato podjetje nima možnosti povečati osnovnih obračunskih postavk vse dotlej, dokler ne bo sprejet oz. registriran samoupravni dogovor med vsemi montažnimi in inštalacijskimi podjetji v Sloveniji. Vsebinsko samoupravni dogovor ureja delitev dohodka, osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov za vsa montažna podjetja po enakih merilih. Centralni davski svet našega podjetja je samoupravni dogovor načeloma že sprejel na zadnjem zasedanju dne 24. 5. 1971, vendar je za uveljavitev tega potreben še pri- stanek vseh ostalih montaž- nih podjetij v Sloveniji in odobritev od pristojne repu- bliške komisije. Več pojasnil o tem vsebuje poseben čla- nek v tej številni Glasnika. A. R.

Tekmovanje ekip prve pomoči

Današnji čas daje človeku vse več dobrin in udobja v življenju, hkrati pa je vse več raznih nesreč (potresi, požari, vojne, itd.), ki povzročajo velike posledice v materialnem pogledu in žrtvah.

Posledice posameznih nesreč pa se lahko preprečijo ali vsaj zmanjšajo z zaščitnimi in reševalnimi ukrepi, ki naj bi jih poleg prebivalstva izvedle enote civilne zaštite delovnih organizacij in krajevnih skupnosti ter drugi dejavniki. Enote civilne zaštite se morajo za uspešno izvedbo svojih nalog primerno usposobiti s teoretičnim in praktičnim poukom. Ena izmed oblik dopolnilnega praktičnega pouka, je tudi tekmovanje med posameznimi enotami civilne zaštite.

Da bi ugotovili usposobljenost in pripravljenost ekip prve pomoči in posameznikov za primer množične nesreče, sta Uprava za narodno obrambo in Mestni odbor Rdečega križa organizirala že drugo tekmovanje svojih ekip prve pomoči, delovnih organizacij, krajevnih skupnosti ter ekip Rdečega križa. Tekmovanje je bilo 24. aprila na Taboru. Tega tekmovanja sta se udeležili tudi ekipi našega podjetja, in sicer iz obrata Trata in uprave podjetja.

Ekipa Trate je med sedmimi tekmovalnimi ekipami občine Šiška osvojila IV. mesto, enakovredno mesto pa tudi ekipa uprave pod-

jetja v občini Bežigrad, v kateri je tekmovalo šest ekip. Celotnega tekmovanja, ki je bilo organizirano za vse ljubljanske občine, se je udeležilo 28 šestčlanskih ekip, torej 168 članov prve pomoči civilne zaštite.

Naši ekipi so zastopali:

Obrat Trata: Cvetka Novak, Frančiška Kranjec, Katarina Runko, Marija Brezovar, Zofija Kočevar, Miroslav Janežič.

Uprava: Ida Humar, Nataša Peternel, Maja Križmanič, Mira Kopač, Stanka Roš, Nataša Šalamon.

Lahko rečemo, da sta se naši ekipi dobro borili in sta

se izkazali za sposobni pomagati ponesrečenim v primeru kakršne koli potrebe, zato jima ob tej priložnosti čestitamo.

Ni odveč omeniti, da so morali člani tekmovalnih ekip kljub temu, da je usposabljanje zakonsko obvezno, žrtvovati precej prostega časa. Pogoj za nastop na tekmovanju je bil dokončan ustrezeni tečaj (vodja in namestnik 90 ur, člani 45 ur), razen tega pa je morala vsaka ekipa vaditi še 15 ur kot dopolnilni pouk.

Dopolnilnega pouka so se sicer naši člani udeležili v delovnem času, pri čemer je prišlo do neprijetnih težav: kljub temu, da je to bilo z odgovornimi činitelji predhodno dogovorjeno, pa se ob pričetku pouka nekateri člani le-tega niso smeli udeležiti, ampak so se vključili vanj šele pozneje.

Teoretično lahko predvidevamo: če bi se člani ekip pravočasno vključili v vadbo, bi dosegli še boljše rezultate.

Pri tem ne gre toliko za uvrstitev tekmovalnih ekip,

temveč za ugotovitev ob- direktorja po zakonu tudi čutka odgovornosti in po- odgovorni za obrambne priznavanja obrambnih priprav prave delovne organizacije. E. Ž.

ALI SI PRIPRAVLJEN NA NARAVNO NESREČO ALI VOJNO?

ALI SI ŽE KUPIL PREDPISANO ZAŠČITNO SREDSTVO?

Najprej kratko opozorilo: odlok zveznega izvršnega sveta obvezuje vse državljane, da morajo posedovati minimum sredstev za zaščito pred vojnimi akcijami.

Ta odlok je objavljen v Uradnem listu SFRJ št. 13/70 in velja od 26. 3. 1970. Občani morajo nabaviti zaščitna sredstva v dveh letih, t. j. do 30. marca 1972.

Minimum sredstev za osebno zaščito obsega:

- 1 prvi povoj tip III
- 1 zavitek vate 50 gr
- 1 zavitek papir. robcev
- 1 zaščit. ogrinjalo iz polivinila
- 1 zavitek pralnega sredstva
- 1 zavitek sode bikarbone
- 1 stekleničko alkohola – 20 ml
- 1 zaščitno gumi masko

Maska je mehka in izdelana tako, da se prilagaja velikosti in obliki obraza, torej je uporabna za otroke in za odrasle.

Komplet je pakiran v PVC škatli. Člani kolektiva lahko že naroče obvezna sredstva za sebe in svoje družinske člane pri referentu za NO podjetja.

Cena osebnega zaščitnega kompleta je 55 din.

Znanje kot proizvodni instrument

Visoko izobraževanje, pa tudi ostala izobraževanja, ni pogojeno izključno s potrebami gospodarskega procesa. Razvoj ljudi kot gospodarskih dejavnikov je samo eden, čeprav bistven cilj, v množici ciljev izobraževalnega procesa.

Na izobraževanje lahko gledamo kot na sistem razvoja osebnosti, kot na pripravljanje človeka za vse njegove družbene funkcije in za čim popolnejšo in koristnejšo uporabo vseh človekovih sposobnosti. Z druge strani lahko gledamo na sistem izobraževanja kot proizvodnjo ljudi z določenimi znanji in sposobnostmi, ki naj služijo za zadovoljevanje družbeno-proizvodnih in drugih potreb. Gre za ustvarjanje specialistov, ki so nujno potrebni za funkcioniranje proizvodnega procesa in družbene organizacije sploh.

Izobraževalni proces je v prvi vrsti pogojen s potrebami gospodarskega procesa. Intenzivnost in strukturo sprememb v gospodarskem procesu pa pogojujejo tudi številne druge spremembe v življenju družbe, ki so prav tako pomembne za izobraževalni proces. Gibanje in ekspanzija pa sta osnovni značilnosti industrijske družbe: ta družba torej ni statični sistem. Že „stari“, Marx je pisal o tem: „Moderna industrija nikoli ne gleda in ne tretira dane oblike proizvodnega procesa kot dokončne... značaj moderne industrije nosi s seboj prepletanje dela, nestanovitnost funkcij, vsestransko gibanje delavcev.“

MEDGENERACIJSKI PRENOS ZNANJA

Tehnično znanje, vključno sodobno znanje o družbeni in gospodarski organizaciji, o človeških odnosih, o zaščiti zdravja, o pravnih in drugih postopkih, o ureditvi in kontroli zapletene človeške sredine, vse to postaja danes nujno potrebno v vseh družbenih dejavnostih. Za uporabo moderne tehnologije in funkcioniranje zapletene družbene organizacije je potrebno specialno in podrobno znanje. Tega pa ni moč pridobiti rutinsko; zanj je potreben v družbenem obsegu organiziran medgeneracijski (intergeneracijski) prenos. V tej luči se nam sistem izobraževanja kaže kot sistem proizvodnje ljudi s potrebnimi strokovnimi kvalifikacijami, ki služijo za uspešno izvajanje družbenih dejavnosti.

Bogastvo nekega naroda in stopnja gospodarskega napredka sta v prvi vrsti odvisna od sposobnosti njegovih pripadnikov, da lahko upravljajo z modernimi proizvodnimi sredstvi, da uvajajo spremembe, da se torej stalno prilagajajo novim situacijam tekom svojega proizvodnega obdobja. Čas ročnih manipulacij je več ali manj za nami.

Nova delitev dela na osnovi moderne industrijske proizvodnje je prav tako čvrsta kot prej. Toda sedaj gre v prvi vrsti za vertikalno delitev. Proizvodni proces je postal družbeno organiziran; specializacija znotraj tega procesa se izvaja po njegovih fazah, ki zahtevajo različno kakovost ljudi. Vergikalni delitvi proizvodnega procesa ustrezajo različne stopnje izobrazbe.

ZNANJE IN TEHNIČNA USPOSOBLJENOST

Človek je osnovna proizvodna sila (kamor prištevamo še

delovna sredstva in predmete dela, ki skupno tvorijo proizvodna sredstva). Zboljšanje njegove kakovosti kot proizvodnega dejavnika je prav tako pomembno, kot je zboljšanje proizvodne tehnike. Tudi delovno silo je treba reproducirati v določeni kakovosti (kvalifikacijah) in strukturi (razmerje med kvalifikacijami). Sodobna industrija zahteva izobraženo in specializirano delovno silo.

Ceprav so moderni tehnološki procesi sredi stalnih sprememb, vendarle obstoji stroga komplementarnost (dopolnjevanje) med dejavniki proizvodnega procesa. Na to pa se rado pozablja. Tako podcenjevanje je značilno za tiste dežele, kjer je prebivalstvo nezadostno zaposleno in kjer vlada pomanjkanje kapitala. Tovrstne dežele vidijo v kapitalno intenzivnih naložbah edini vir gospodarske rasti. Bistvena napaka pri tem je, da puščajo v nemar dejstvo, da število in cenenost delovne sile ne moreta nadomestiti neugodne značilnosti zaradi strukture delovnega prebivalstva (nizka stopnja splošne izobraženosti), kar se lahko odpravi šele s primernim izobraževanjem.

Tako se srečamo z znanjem in tehnično usposobljenostjo: tudi če povečujemo delež proizvodnje, namenjen investicijam (količinski investiciji), ne bomo dokazali ustreznih rezultatov v povečanju proizvodnje, kolikor tehnična usposobljenost ne omogoča, da se nove investicije dejansko izkoriščajo bolj produktivno; oprava imamo s t. im. „lomljenjem strojev“ (primer naših povojnih novih investicij – zlasti v tehnično manj kultiviranih predelih).

IZOBRAŽEVANJE JE PROIZVODNO PODROČJE

Določeno podcenjevanje gospodarske pomembnosti izobra-

ževanja izhaja delno tudi iz stališča, da je področje izobraževanja neproizvodno področje družbenega delovanja. Do neke mere ima to svoje korenine v Marxovih spisih. V njegovih časih je bilo izobraževanje privilegij vladajočega razreda: ni se pridobivalo s primernim ciljem povečanja učinkovitosti v proizvodnji, ampak bolj kot oblika potrošnje. Od tod prizvok neproizvodnosti.

Toda danes, ko je osnovni cilj izobraževanja usposabljanje ljudi za delovni proces, ko je znanost postala osnovni element industrije, ima vztrajanje na neproizvodnem značaju te dejavnosti vedno manj smisla. Tako stališče je težko braniti v situaciji, ko tudi sama industrija vplaga ogromna sredstva, da si zagotovi nemoteno pritekanje izobraženih kadrov. Prav tako dandanes izgleda prav smešna trditev in govoričenje o razkoraku med teorijo in prakso. To je stališče sterilnih, posebna oblika pojava današnjih dni; razkoraka med razvitimi in nerazvitimi.

Na kratko: teorija ni nikakršno „razodetje“, ampak trdo delo človeških rok in možganov. Sedaj je nekaj tega zapisanega v knjigah. Toliko truda je pač treba, da se napotiš v knjižnico in seveda, da si pismen. Ta pismenost pa vsekakor presega zahteve običajne pismenosti (črkovanje) za toliko kot nam je potrebno, da razumemo to „znanje s polič“.

Ko gledamo na ljudi kot na proizvodni dejavnik, potem jih moramo gledati v funkciji proizvajalcev posameznih proizvodov in storitev. Družbena delitev dela onemogoča, da bi bili ljudje enako pripravljeni za vse vrste poklicev. Izбира enega poklica izključuje ostale! Izobraževanje mora nuditi specializirano znanje o proizvodnem procesu. Specializacija je nujen rezultat izobraževanja kot prave ljudi za določene proizvodne funkcije.

BISTVO IZOBRAŽEVALNEGA MEHANIZMA

Stopnja gospodarskega razvoja neke dežele je tesno povezana s stopnjo razvitosti kvalifikacijske strukture njene delovne sile. Gre za vzajemno odvisnost: en dejavnik povzroča drugega in ga hkrati izboljšuje! V gospodarsko razvitejši deželi je dohodek na prebivalca višji. To pomeni, da se njegov manjši del troši za zadovoljevanje osnovnih potreb, da torej ostaja več sredstev za zadovoljevanje potreb višjega reda (manj nujnih!). Bolj raznolike potrebe pa zahtevajo tudi različnejšo in kakovostnejšo proizvodnjo. To s svoje strani zahteva več (diversifikacija) in višjo stopnjo kvalifikacij delovne sile.

Daljši, bolj kakovostno in bolj raznoliko šolanje pa omogoča višje dohodek. Z druge strani ima bolj razvita kvalifikacijska struktura prebivalstva za tendenco, da proizvaja še bolj raznoliko. Za šolanje novih s potrebnimi šolani ljudje, zato ima lahko dežela, ki razpolaga z več-

jim številom izobraženih ljudi, tudi bolj kakovostne šole.

Kot tretja dimenzija se vključuje dejstvo, da vključujejo kulturne razlike tudi razlike v prednostnem izkoriščanju časa in v gledanju na izobraževanje in pridobivanje določenih sposobnosti.

Izobraževanje ustvarja zavest o možnostih, širi znanje, menja vrednote in težnje, spodbuja gospodarsko (t. j. racionalno) obnašanje. Naložbe v izobraževanje se izkažejo kot vlaganja z zelo visoko donosnostjo. Čeprav so razne cennitve precej nezanesljive, lahko z gotovostjo trdimo, da dobiček od vlaganja v izobraževanje ni manjši od donosa vloženega kapitala. Vendar obstoji razlika med vlaganjem v človeka in vlaganjem v kapital. Vlaganje v človeka zgubi svoj gospodarski pomen s prenehanjem gospodarsko aktivnega življenja posameznika. Učinek naložbe se izčrpa v tem obdobju. Nasprotno pa je obstoj (kontinuiteta) kapitala v principu zagotovljen z mehanizmom amortizacije.

Pri naložbah v ljudi za vsako novo generacijo se morajo vedno znova naložiti sredstva, ker se predhodna vlaganja postopoma izgubljajo iz gospodarskega procesa. Iz tega razloga vlaganje v ljudi še ne pomeni nujno razširitev obsega znanja in izkušenj. Skupna vlaganja v izobraževanje lahko razdelimo na tri dele: del, ki gre za obnovo obstoječega znanja in izkušenj, del, ki gre za razširitev števila ljudi z dano izobrazbo, in del, ki gre za razširitev količine znanja na osebo. Očitno samo zadnja dva dela doprinašata k razširitvi znanja, čeprav je tudi res, da se niti obnovev fonda znanja ne izvaja s starim, ampak z novim znanjem.

Družba (kolektiv, posameznik) z nizko stopnjo izobrazbe mora vlagati znatno večja sredstva za razširitev fonda znanja. Veličina sredstev za izobrazbo je torej določena z že obstoječim nivojem izobrazbe in s potrebami, ki jih glede izobrazbe postavlja prihodnji gospodarski razvoj. Nezadostna tovrstna vlaganja lahko povzročijo na daljši rok resna gospodarska nesorazmerja, ki lahko občutno zavirajo tempo gospodarske rasti.

DRUGA PLAT IZOBRAŽEVANJA

Izobraževanje služi posamezniku kot sredstvo za pridobivanje višjega dohodka in torej boljše socialnega položaja (višjega). Kolikor imajo nasledstvene pravice in lastnina vse manjši vpliv na socialni položaj in dohodek ljudi, toliko večji pomen dobivajo razlike v nivoju izobrazbe. Obлека naredi človeka, beseda ga pa izda!

Različna višina omogoča družinam z višjim nivojem dohodka, da svojim otrokom nudijo več možnosti za (boljši) razvoj njihovih sposobnosti in da tako obdržijo ugodnejši položaj v razdelitvi (distribuciji) dohodkov. To je tudi razlog, da tisti sloji družbe, ki lahko sebi omogočijo najvišjo izobrazbo, ali pa oni, ki

imajo monopol na takšno izobraževanje, zavzemajo v vseh družbah (tudi naši!) boljše in višje položaje. Razredna (pogojno tudi slojevska) struktura družbe (se pravi lastniki: nelastniki) ima v strukturi izobraževanja eno najvarnejših podpor! Siromašni sloji družbe se najlažje zadržijo v položaju siromaštva s preprečevanjem prav tem siromakom, da si pridobijo višjo izobrazbo.

Nobena umetnost ni izobraževanje tako organizirati, da se izključi možnost prodora nezazelenim osebam (slojem) v posamezne aktivnosti in da se na ta način ohrani monopolna pozicija v razdelitvi dohodkov in socialnega ugleda. Ta problem je sila žgoč tudi za našo družbo in se vse prepočasi rešuje. Res pa je tudi, da je to glavno področje boja zavednejšega dela študentov, ki pa žal ne dobi širšega odmeva v naši javnosti.

KAKO JE S SPECIALIZACIJO

Glede na prihodnje potrebe bi se lahko izvajala razdelitev ljudi med različnimi sektorji izobraževanja. Skratka, poskušalo bi se dobiti optimalno kombinacijo različnih vlaganj v izobraževanje: struktura izobraževanja bi se stalno prilagajala planiranim gospodarskim ciljem. Toda potrebe modernega proizvodnega procesa in povpraševanje za določenimi proizvodi in storitvami se stalno spreminjajo. Zato mora izobraževalni proces ohraniti določeno prilagodljivost (fleksibilnost), da se ognemo napakam in izgubam zaradi prehitre specializacije. To je vsekakor breme za družbo, ki pa se z druge strani večkratno kompenzira s kasnejšo primerno uporabo človeških zmogljivosti (adekvatna alokacija).

Do specializacije mora priti, saj ni učinkovite uporabe človeških sposobnosti brez specializacije. Toda čas specializacije je treba spraviti na najmanjšo možno mero in večji del izobraževalnega procesa posvetiti razvijanju samostojnega mišljenja, učenju principov in teorij, reševanju problemov z analitičnimi metodami.

ZAKLJUČEK

Docela jasno je, da je nemogoče izobraziti človeka za njegovo celotno življenje: dobi lahko samo osnovo za nadaljnje (kontinuirano) učenje, za razumevanje prihodnjega znanja in sposobnosti, za prilagajanje novim vrednotam in novim situacijam. Sposobnost prilagajanja je bistvenega pomena za aktivno življenje človeka v družbi. To hkrati osvobaja človeka pred strahom za obstoj (ekstencenco) in mu omogoča, da pri delu napreduje, da slabše delo zamenja z boljšim. Nič ne želi ostati celo življenje na enem delovnem mestu.

Naj sklenem z mislijo, da je izobraževalna politika kazalec občutka in odnosa neke družbe (torej tudi delovnega kolektiva in posameznika) do svojega jutrišnjega dne, do svoje prihodnosti. Ekonomsko rečeno to pomeni: znanje je edini proizvodni dejavnik, ki ni izpostavljen pojemačim donosom.

J. Z.

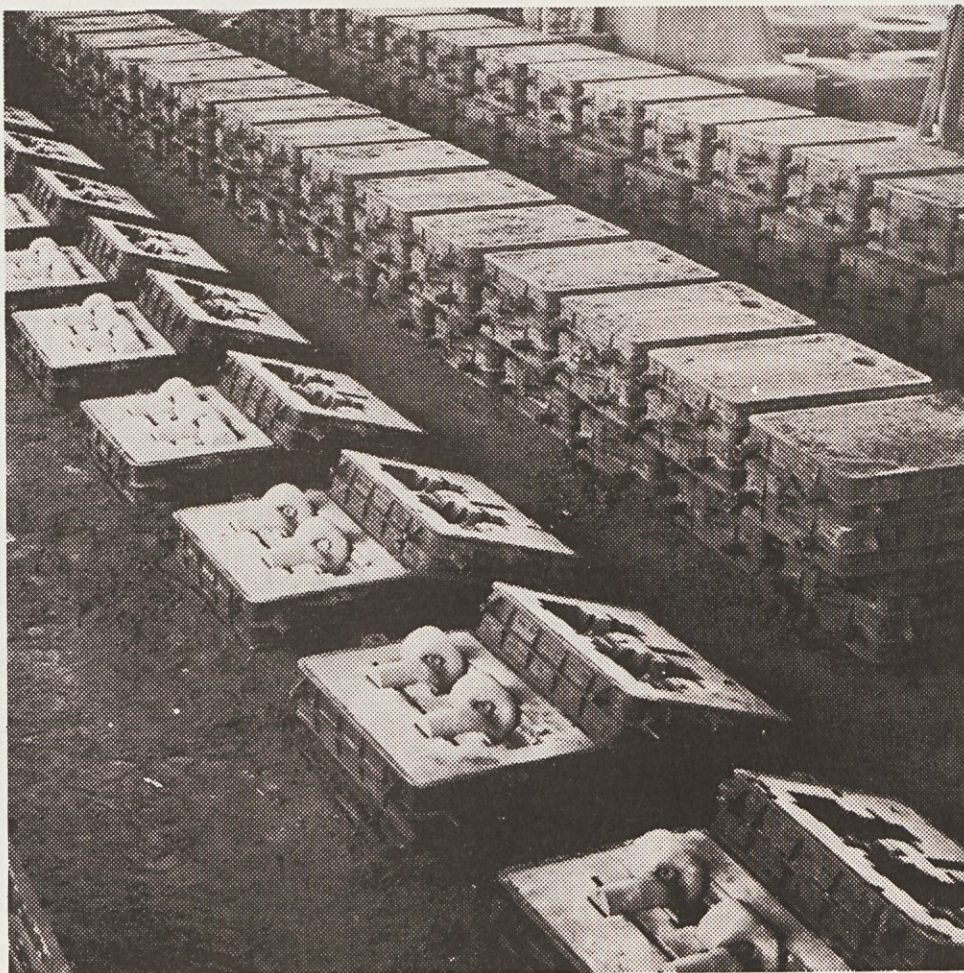
ZANIMIVOSTI IZ TUJINE ● ZANIMIVOSTI IZ TUJINE ● ZANIMIVOSTI IZ TUJINE ● ZANIMIVOSTI IZ TUJINE ● ZANIMI

Vloga fotografije v industriji

Novemu, modernemu računskemu stroju v proizvodnji železa se je zmešalo. Z dajanjem napačnih podatkov je zaviral proizvodnjo. Na pomoč so poklicali – fotografa, ne pa morda inženirja. Dela se ni lotil z nikakršnim posebnim orodjem, ampak preprosto z veliko filmsko kamero z veliko snemalno hitrostjo. Z njo je pazljivo posnel celotno delovanje računskega stroja in ko so si strokovnjaki pazljivo ogledali počasi projicirani film, so kaj hitro odkrili napako, potem pa jo seveda tudi z lahkoto odpravili. Pokvarjena je bila eksistencijska vrsta, to pa je povzročalo, da je računski stroj preskačeval oziroma zanemarjal nekatere podatke.

Seveda pa bi si lahko kdo mislil: če je nekdo računalni stroj napravil, bi ga lahko tudi popravil. Temu pa ni tako. Tovrstnih napak namreč ni tako lahko najti in zato je bila s pomočjo fotografije vsa stvar odkrita mnogo hitreje in, kar je v sodobnem času in v sodobni industriji najvažnejše, celotni potek odkrivanja napake je bil mnogo krajši in s tem cenejši. Razen tega ne gre zanemariti dejstva, da je bil problem poleg efikasnosti tudi vizualno bolj razumljiv.

Med industrijskimi pano-gami zavzema fotografija najvidnejše mesto v metalurgiji. V sodobnem, visoko tehnično razvitem svetu je polno problemov, ki zadajajo strokovnjakom nemalo težav. Ena slika (dobra seveda) lahko v novinarstvu odtehta deset tisoč besed, v industriji pa lahko doprinese na račun izboljšanja procesa težke milijone. Na sliki je bila npr. odkrita napaka v samem procesu. Z njeno pomočjo je bila ta napaka odstranjena. Zaradi tega se je proizvodnja močno izboljšala. Če bi hoteli isti cilj doseči na klasičen način, bi se

Fotografsko tehniko je mogoče koristno uporabiti tudi v livarstvu

poleg dragih poskusov morali sprijazniti tudi z daljšim časovnim terminom. To pa v proizvodnji predstavlja denar, zato je fotografija v železarstvu iz dneva v dan bolj potrebna. Zato se je prav tu razvila posebna veja fototehnike, tako imenovana spektrofotografija, ki se z velikim uspehom uporablja pri proizvodnji boljših, plemenitih jekel.

Postopek je kratko naslednji. Iz peči vzamemo vzorec taline (raztopljenega železa z dodatki) in jo damo v kalup, da se hitro strdi. Potem jo damo v laboratorij. Tam vzorec razžarimo z električnim tokom. Svetloba, ki jo seva razžarjeni vzorec, se s pomočjo prizme razbije v spektrum. Vsak element, iz katerega je vzorec sestavljen, izseva svetlobo določene valovne dolžine. Te svetlobne žarke fotografiramo in napravimo slike. Potem s pomočjo primerjalne metode ugotovimo sestav vzorca. Na ta način dobljena analiza je dovolj natančna za proizvodnjo plemenitih

jekel. Celoten postopek traja vsega deset minut od odvzema taline iz peči do izvida, ki ga dobe operaterji. Enako je tudi v livarstvu.

Večina filmskih kamer, ki se uporabljajo v industriji, se razlikuje od navadnih. Razlika je v tem, da je menjava slik v „industrijski“ kameri neprimerno hitrejša. Človeško oko more še zaznati menjavo slik, če se te menja do štiriindvajsetkrat v sekundi. Taka hitrost menjave slik je na primer v kinu. Pri sodobnih kamerah, ki se uporabljajo v industrijski fotografiji, je ta hitrost neprimerno večja: do deset milijonov slik na sekundo. To pomeni, da se v primerjavi s kinom hitrost posnete operacije razvleče stotisočkrat, kar spet pomeni stotisočkrat daljši čas za proučevanje.

Kot primer iz vsakdanjega življenja bi lahko navedli prenos nogometne tekme na televiziji. Televizija navadno vsak dosežen gol enkrat ponovi, seveda bolj počasi. Zaradi bolj počasne projekcije vidimo bolj počasne gibe nogometašev in bolj nazorno

dosežen gol. Isto je pri industrijski fotografiji. Razlika je v tem, da je snemalna hitrost industrijske kamere deset milijonov slik na sekundo, projekcija pa ista kot pri kameri, ki ima radius štiriindvajset slik na sekundo! Običajne industrijske kamere imajo snemalno hitrost tri tisoč slik na sekundo, pri projiciranju pa razvlečejo čas dogodka dvestokrat.

Veliko vrednost v industrijski raziskavi imajo fotomikro posnetki, ki se snemajo s pomočjo foto-mikroskopa. Ta fotografija praktično pomeni povečanje mikroskopsko majhnih delčkov na sliki.

Tako, kot lahko pri človeku s pomočjo žarkov Roentgena ugotovimo, ali je njegov organizem znotraj zdrav, lahko z njimi ugotovimo zdravost jekla do 30 cm debeline na podoben način. To se s pridom uporablja pri ugotavljanju kvalitete livarskih izdelkov, pri trdnosti zvarnih spojev itd. Izdelek pa ostane pri poizkusu praktično nedotaknjen.

Ogrevanje na olimpijskem stadionu

Da bi stadion za nogomet in atletiko v Muenchnu usposobili za zimski čas, so montirali pod ploskev nogometnega igrišča talno ogrevanje.

Toploto dobivajo preko daljinske mreže iz toplotarne, tako da v dveh protitočnikih ogrevajo ogrevalno vodo za sistem talnega ogrevanja. Cevno omrežje je iz plastične mase instalena, ki naj bi bil odporen in obstojen od -100 do +100 stopinj Celzija. Cevi so položene dovolj globoko, da jih konice kopij, ki jih mečejo lahkoatleti, ne morejo poškodovati.

Preteklo zimo so merili uspeh. Naprava je začela delovati še v letu 1970 pri -7 stopinj Celzija zunanje temperature. Višina snega je bila tedaj 12,5 cm, temperatura tal pa -5 stopinj Celzija. Po dveh in pol dnevih je bilo igrišče pri +0 stopinj Celzija zunanje temperature očiščeno snega, tla so se segrela na +4 stopinj Celzija. Okolica je imela tedaj še vedno 11 cm snega.

Dnevni stroški za samo ogrevanje tal igrišča so znašali 165 DM. Za 4 mesece zimskega obratovanja predvidevajo stroške v višini približno 20.000 DM. Primerjava z Berlinom, kjer so prekrili igrišče s streho, kar je veljalo letos nič manj kot 70.000 DM, je pokazala, da je naprava ekonomična.

D. G.

M. B.

ZBIRAMO NOVE VAJENCE

Spet je prišel čas, ko se zaključuje šolsko leto, to pa je tudi čas, ko pri našem podjetju namenoma takoj po zaključku šolskega leta sprejemamo nove vajence v uk, da bi si zagotovili strokovni kader za bodoča leta. Letos objavlja naš izobraževalni center podjetja na podlagi dogovorov z obrati naslednja

PROSTA UČNA MESTA:

ZA POSLOVNE ENOTE V LJUBLJANI

- Monter centralne kurjave 17
- monter klimatskih naprav 20
- vodovodni instalater 10
- elektroinstalater 50
- ključavničar 28
- strojni ključavničar 2
- kovinostrugar 6
- kovinoličar 3
- rezkalec 1
- brusilec 1
- orodjar 1
- galvanizer 1
- elektromehanik za šibki tok 2
- trgovski pomočnik za kovin. stroko 6

ZA POSLOVNO ENOTO V MARIBORU

- monter centralne kurjave 6
- monter klimatskih naprav 8
- vodovodni instalater 3

ZA POSLOVNO ENOTO V KOPRU

- monter centralne kurjave 4
- vodovodni instalater 3

ZA LIVARNO V IVANČNI GORICI

- livar 5
- strojni ključavničar 2
- kovinostrugar 1

Kandidati, ki želijo postati naši vajenci, morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- da so dopolnili 14 let, vendar ne smejo biti starejši od 18 let,
- da so dokončali osemletko,
- da so duševno in telesno zdravi ter sposobni za izučitev poklica, ki so si ga izbrali.

Kandidat mora za sprejem v uk predložiti naslednje dokumente:

- lastnoročno napisano prošnjo,
- spričevalo o dokončani osemletki,
- rojstni list.

V času učenja prejemo vajenci nagrado, ki znaša od 310 do 420 din. Za posebno prizadevnost na delu in v šoli dobi vajenec še posebno nagrado. Udeležen je tudi pri skupinskih normi.

Vajencem, ki niso iz Ljubljane ali okolice in nimajo možnosti

stanovati pri svojcih ali znancih v Ljubljani, preskrbi podjetje internat, ki stane s celotno oskrbo 320 din. Oskrbo internata krije vajenec lahko iz svoje nagrade.

PRIJAVE SPREJEMAMO DO 25. JUNIJA 1971, in sicer:

- za poslovne enote v Ljubljani in livarno v Ivančni gorici -

kadrovski oddelek podjetja Ljubljana, Titova 37,

- za poslovno enoto v Mariboru - obrat IMP, Maribor, Gre gorčičeva 17,

- za poslovno enoto v Kopru - obrat IMP, Koper, Ul. 15. maja 4.

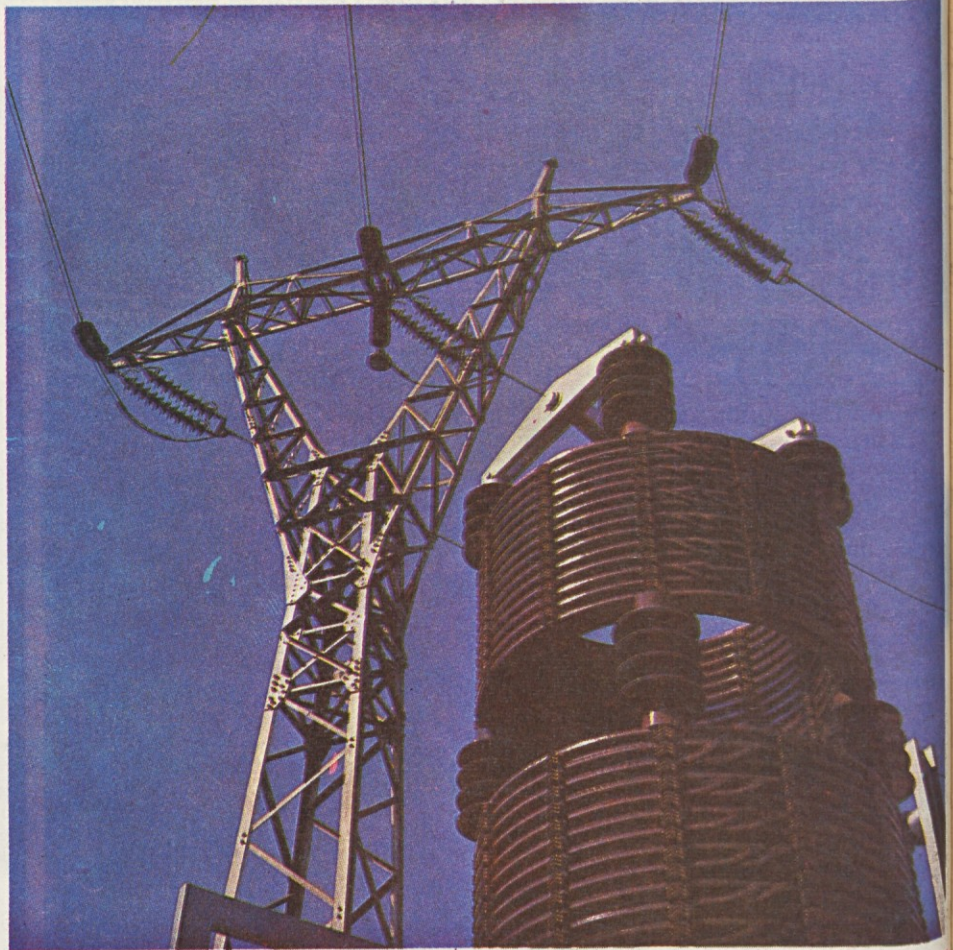
V interesu vsakega člana naše delovne skupnosti je, da pridobimo zadostno število dobrih, delovnih in poštenih fantov, ki bodo sposobni izučiti se enega izmed naših poklicev in ki bodo pozneje v tem poklicu pri našem podjetju tudi delali.

Izkušnje preteklih let namreč povedo, da stopi v uk mnogo fantov, ki za to nimajo interesa ali pa ga med učenjem izgubijo. S takimi navadno razdremo učno pogodbo. Veliko število pa je tudi takih, ki se sicer izučijo, vendar čez nekaj let zapustijo podjetje.

Zato pri izboru novega naraščaja sodelujemo vsi! Prosimo, da vsak preko svojih sorodnikov in znancev vpliva na dobre in delovne fante, ki končujejo osemletko, naj se prijavijo za uk pri našem podjetju.

Tako bomo imeli možnost zagotoviti zadostno število vajencev podjetju in izbrati najboljše. F. L.

Podelitev nagrad ob letošnjem dnevu naših vajencev

Dušilka za zmanjšanje tokovnega udara pri visokonapetostni kompenzaciji v Železarni Ravne na Koroškem

